

Alles bij elkaar zijn er nu zo'n 750.000 locaties met bodemverontreiniging bekend in Europa. Dit heeft in de meeste West-Europese landen geleid tot wet- en regelgeving en tot technologische en wetenschappelijke kennisontwikkeling. Er is de laatste jaren een grote behoefte ontstaan aan overleg en afstemming op al deze ontwikkelingen. Zo bestaat er, voor zover mij bekend, een negental internationale netwerken die op verschillende deelaspecten van de bodemverontreiniging actief zijn. In het algemeen zijn de doelstellingen van deze netwerken het uitwisselen van kennis en ervaringen op het gebied van technologische-, wetenschappelijke- en beleidsontwikkelingen. Ondanks al deze netwerken is er nog weinig te merken van bijvoorbeeld de afstemming van de technologieontwikkeling. Een belangrijke reden daarvoor is dat participatie in de netwerken over het algemeen vrijblijvend is waardoor allerlei intenties niet van de grond komen. In deze eerste bijdrage in de rubriek Europa zal ik de negen netwerken kort beschrijven:

Europese netwerken

NATO/CCMS (www.clu-in.com)

Het NATO/CCMS netwerk is geen strikt Europees netwerk maar een 'wereld' netwerk. Toch noem ik het hier omdat het één van oudste is en bovendien zijn veel Europese netwerken ontstaan uit het NATO/CCMS circuit.

De NATO Committee for the Challenges of Modern Society is een activiteit van NATO waarin niet militair gerelateerde projecten worden uitgevoerd. Eén van deze is de Pilot Study

on the Evaluation of Demonstrated and Emerging Technologies for the Treatment and Clean-up of Contaminated Land and Groundwater. Het is gestart in 1986. De derde fase is aangevangen in 1998 en zal doorlopen tot 2003. Er zijn nu 22 landen in het project actief waarvan 17 Europese landen. Het project wordt geleid door de US-EPA (Kovalick/James) met medewerking van Duitsland (Franzius, Umweltsbundesamt) en Nederland (Van Veen, PGBO).

Doelstelling van de pilot study is het evalueren van innovatieve technologieën voor de sanering en het beheer van bodemverontreiniging en het informeren van overheden en potentiële gebruikers over deze technologieën.

Van het project zijn rapporten beschikbaar over de eerste twee fases, de 1998 jaarvergadering en over een speciale sessie op het gebied van Treatment Walls and Permeable Reactive Barriers.

AD HOC International working group for contaminated land

De Ad Hoc werkgroep is geïnitieerd in 1993. Deelnemers zijn vertegenwoordigers van Europese milieu ministeries. Tot 1999 was dat voor VROM Carl Denneman. De Ad Hoc groep omvat vertegenwoordigers van 20 landen en van de FAO en OECD. Er wordt in jaarlijkse bijeenkomsten gesproken over beleidsontwikkelingen en wettelijke kaders.

Op basis van een enquête is, mede onder redactie van het Nederlandse VROM een Position Paper opgesteld waarin het beleid van de aangesloten landen is beschreven.

Common forum for contaminated land in the european union

Het Common Forum is een platform van ministeriële vertegenwoordigers uit de EU landen, de Europese Commissie en het Europese milieuinstituut in Kopenhagen.

Het Common Forum wil thema's identificeren waarop samenwerking is gewenst en daarnaast gegevens en bestanden verzamelen, dat alles om het wederzijds begrip tussen de verschillende lidstaten te bewerkstelligen.

Tijdens de eerste bijeenkomst in Berlijn in 1994 is er een intensiever samenwerking op het gebied van risico-evaluaties voorgesteld. Dit heeft geleid tot de oprichting van CARACAS. In een volgende bijeenkomst is voorgesteld dit CARACAS netwerk uit te breiden. Dit heeft weer geleid tot de oprichting van CLARINET in 1998.

Caracas -concerted action for contaminated sites in the european union (www.caracas.at)

Een concerted action is een door de EU gefinancierd project dat gericht is op kennisuitwisseling binnen de Unie. CARACAS is als zo'n project gestart in 1996 en afgerond in 1998. Nederland is vertegenwoordigd geweest door Carl Denneman (VROM), Frank Swartjes (RIVM) en Joop Vegter (TCB).

Doelstelling van CARACAS was het coördineren van lopend onderzoek op het gebied van risico-evaluatie en het doen van aanbevelingen naar de EU commissie over gewenst onderzoek in het kader van de EU research programma's.

CARACAS heeft een database opgesteld waarin ca 600 projecten op het gebied van risico evaluatie zijn opgenomen. Samen met NICOLE heeft CARACAS een tweetal statements opgesteld: één met betrekking tot onderzoek behoeften en één ten aanzien van risk management.

De redactie heeft mij gevraagd een rubriek Europa te verzorgen. 'Europa' is natuurlijk een breed begrip waaronder van alles te melden is, als er binnen de context van dit tijdschrift tenminste het woord bodem maar in voorkomt. Ik wou dat voorlopig ook maar zo houden. Alhoewel ik de rubriek zal verzorgen is het niet de bedoeling dat ik de enige auteur ben. Ik nodig iedereen uit die iets voor de rubriek te melden heeft, dit aan mij kenbaar te maken.

Over de auteur

Ing. H.J. van Veen
TNO/MEP
Postbus 342
7300 AH Apeldoorn

Onder verantwoordelijkheid van
Ing. H.J. van Veen, werkzaam
bij TNO/MEP
Email: H.J.vanVeen@mep.tno.nl

Nicole - network for industrially contaminated land in europe (www.nicole.org)

NICOLE, een initiatief van het chemische concern ICI in Engeland, is evenals CARACAS een concerted action van de EU. Echter NICOLE wordt niet alleen door de EU gefinancierd maar ook door zo'n 25 industriën en enkele adviesburo's. Het is een netwerk gericht op industriële bodemverontreiniging. NICOLE is gestart in 1996 en zal als concerted action aflopen in 1999. Echter de industriële vertegenwoordigers hebben de intentie uitgesproken verder te willen. NICOLE zal daarom ook na 1999 doorgaan. TNO/MEP voert het secretariaat van NICOLE.

NICOLE is een open forum voor kennisontwikkelaars, adviseurs en probleemhebbende industrie waarin kennisuitwisseling plaatsvindt, samenwerkingsprojecten worden gestart en relaties worden gelegd met andere nationale en internationale netwerken.

Gebaseerd op vier workshops heeft NICOLE een boekje samengesteld met onderzoek-behoefte. In afstemming met CARACAS heeft dat tot een statement richting EU geleid. Daarnaast is er een tiental projecten gaande waarin industrie, instituten, adviesburo's en universiteiten samenwerken. NICOLE initieert twee projecten van grote omvang (2.5 tot 5 miljoen Euro) in het vijfde kaderprogramma van de EU. Eén op het gebied van grondwaterbescherming in relatie tot industriële bodemverontreiniging en één op gebied van de brownfield ontwikkeling.

Clarinet

CLARINET is een betrekkelijk nieuw netwerk, gestart in oktober 1998, ook als een EU concerted action. In CLARINET wordt een aantal CARACAS activiteiten voortgezet maar CLARINET is niet een vervolg van CARACAS. CLARINET is breder van opzet zowel inhoudelijk als voor wat betreft de betrokken partijen. Er is een zevental werkgroepen geformeerd op het diverse gebieden zoals grondwater bescherming, beslissondersteunende systemen, brownfield ontwikkeling en R&D programma's.

'Een Europa-brede visie op bodembescherming?'

Lidstaten en aspirant lidstaten van de Europese unie (EU) zoeken naar nieuwe wegen om internationale samenwerking op het gebied van de bodembescherming vorm te geven. Er zal een 'European soil forum' worden opgericht om informatie en ervaring tussen verschillende landen uit te wisselen en initiatieven voor een gezamenlijke aanpak uit te werken. Dit was het belangrijkste resultaat van een internationale conferentie die van 9 tot 11 december jl. te Bonn is gehouden. De conferentie die op initiatief van het Duitse milieuministerie was georganiseerd bracht ministeriële vertegenwoordigers en deskundigen van 22 landen bijeen om een discussie te voeren over prioritaire onderwerpen in de bodembescherming.

Ook waren er verschillende vertegenwoordigers van een aantal directoraten generaal van de EU aanwezig.

Hoewel de conferentie als een mijlpaal kan worden beschouwd op de weg naar een Europese visie op bodembescherming is er nog geen zicht op milieubeleid specifiek voor de bodem op EU niveau. De Europese commissie zal dit jaar een aantal documenten voorbereiden voor verder discussie, maar heeft geen plannen voor specifieke wetgeving.

Op de conferentie werden door de vertegenwoordigers van de verschillende landen zeer uiteenlopende suggesties naar voren gebracht voor mogelijke EU activiteiten: van een louter facilitaire rol tot het opstellen van een bindende bodemrichtlijn. Andere suggesties bestonden uit aanpassingen van richtlijnen voor zuiveringslib, meer aandacht voor bodem bij integrale preventie van verontreiniging, en de harmonisatie van de kwaliteit van bodemverbeteraars.

Landen die in de toekomst tot de EU willen toetreden zagen het meest in een richtlijn, de huidige lidstaten meer in samenwerking op het gebied van onderzoek en beleidsuitvoering. De conferentie was met name van belang omdat de noodzaak voor een integrale benadering in de bodembescherming algemeen werd onderkend. Bodembescherming dient niet te worden beperkt tot onderwerpen die thans erg veel aandacht krijgen zoals bodemsanering en erosiebestrijding. Met name kwam ook de landbouw als aandachtspunt naar voren, omdat deze activiteit met veel EU subsidies EU breed wordt aangestuurd, terwijl de milieugevolgen nationaal moeten worden opgelost. Overigens werd de internationale samenwerking op het gebied van de bodemsanering, die thans in internationale netwerken als 'Common forum', 'CARACAS', 'CLARINET' en 'NICOLE' bestaat als voorbeeld genoemd voor het op te richten 'European soil forum'.

De resultaten van de conferentie zijn vastgelegd in een memorandum: 'The Bonn Memorandum on Soil Protection Policies in Europe'. Meer informatie is verkrijgbaar bij het Duitse milieuministerie (<http://www.bmu.de>) tel. +49 228 3050 en bij het bureau dat verantwoordelijk was voor de organisatie van de conferentie: 'Ecologic', email: office@ecologic.de

Joop Vegter
Technical soil protection committee
Technische commissie bodembescherming
Postbus 30947
2500GX Den Haag NL
Tel:+31 703393034
Fax:+31 703391342

Nederland is via Joop Vegter (TCB) vertegenwoordigd in de stuurgroep en via Stefan Ouboter en Johan van Veen (PGBO) in respectievelijk de brownfield en R&D werkgroep.

CLARINET is een interdisciplinair netwerk gericht op het stimuleren van internationale samenwerking door kennisuitwisseling en kennisontwikkeling. Eén van de eerste activiteiten is gericht op de coördinatie van een aantal onderzoekvoorstellen in het vijfde kaderprogramma van de EU dat in maart 1999 van start zal gaan.

Race - risk abatement center for contaminated soil in the cee countries
(<http://race.katowice.pl>)

RACE is een initiatief van het Institute for Ecology of Industrial Areas gevestigd in Katowice Polen. Het is een netwerk ten behoeve van de aanpak van bodemverontreiniging in Centraal en Oost-Europa (CEE). Het is een forum gericht op het faciliteren van de samenwerking in beleids- en technologieontwikkelingen en in het stimuleren van de publieke gewaarwording in de CEE-landen van de bodemproblematiek. RACE organiseert werk-

shops waarin vertegenwoordigers van West en Oost Europese landen deelnemen. De eerstvolgende bijeenkomst is 20 tot 22 januari 1999 in Katowice.

European topic center on soil (etc/s)

Het ETC/S is een initiatief van de European Environment Agency in Kopenhagen. Het ETC/S is meer een project dan een netwerk, maar bij de uitvoering van het project zijn vele partijen in Europa betrokken. Het gaat hierbij vooral om het verzamelen van gegevens en het verwerken en presenteren hiervan op een uniforme wijze.

International standardisation organisation (Subcommittee; Soil and site assessment)

ISO is een internationale organisatie op het gebied van de standaardisatie. In haar organisatie is er een Technical Committee (TC190) gericht op bodemkwaliteit en daarbinnen een Subcommittee (SC 7) dat tot doel heeft het standaardiseren van methoden om de bodemkwaliteit te beschrijven. De volgende documenten zijn opgesteld:

- Requirements for characterisation

of excavated soil and soil materials for re-use

- Soil relating to groundwater impact
- Guidance on the ecotoxicological characterisation of soils and soil materials.

Hoe gaat het verder

Het feit dat er zoveel netwerken zijn toont aan dat er een behoefte is aan samenwerking binnen Europa, echter gezien de grote overlap in doelstellingen van al deze netwerken blijkt mijns inziens ook dat er nog geen coördinatie is tussen alle initiatieven. Daarbij komt dat de doelstellingen erg ambitieus zijn, vooral als het gaat om gezamenlijke kennisontwikkeling. Wellicht ontstaat er binnenkort een netwerk van netwerken; een soort moeder aller netwerken. Ik zal de lezers van Bodem op de hoogte houden.

Dankwoord

Ten behoeve van dit artikel heb ik verschillende bronnen gebruikt, maar vooral een overzicht dat opgesteld is door Harald Kasamas (Oostenrijk) en Paul Bardos (Engeland).